

ЗА ФИНАНСИРАНЕТО НА ТЕРОРИЗМА КАТО СЕКЮРИТИЗИРАН ПРОБЛЕМ

Гергана Йорданова

TERRORISM FINANCING ON THE ORDER OF A SECURITIZED PROBLEM

Gergana Yordanova

Резюме: Финансирането на тероризма е тежко криминално престъпление с висока обществена опасност. Същевременно, в теорията на сигурността, то представлява важен секюритизиран проблем, чиято философска концепция не е напълно изяснена, а десекуритизацията му – все още мираж. Настоящата статия резюмира възгледите на автора за финансирането на тероризма като секютизиран проблем и дава някои възможности за неговата практическа десекуритизация.

Ключови думи: финансиране на тероризъм, пролиферация, изпирание на пари, „Ислямска държава“.

Abstract: Terrorism financing is officially recognized as a hard-criminal offence of high-level public danger. At the same time, following the theory of security, it represents an important securitized problem with a philosophical concept not fully clarified, and its de-securitization is still a mirage. The present article summarizes the author's views on terrorist financing as a securitized problem and gives some possibilities for its practical de-securitization.

Keywords: Terrorism Financing, Proliferation, Money Laundering, "Islamic State".

Увод

Общоприето в експертните и наказателноправните среди е виждането, че финансирането на тероризма наред с изпирането на пари и финансирането на радикализацията и пролиферацията на оръжия и всякакви технологии за масово поразяване, представлява тежко криминално престъпление с висока обществена опасност, което води до трайно увреждане на интегритета, стабилността и репутацията на финансовия сектор и на обществения интерес като цяло. В своя специализиран дискурс, семиотично, тези криминални деяния и отрицателни наличности, с присъщата отрицателност на

присъстващите в тях, отдавна са придобили характер на трансгранични асиметрични заплахи за глобалната финансова сигурност, демократичните общества и ценности. Като такива те са поредните, но не и последни екзистенциални секюритизирани проблеми, за чиито практически актове на десекюритизация са необходими кардинални структурни трансформации и стратегически геоекономически и геополитически решения, с ясно изразен профил на управленския характер в тях.

Следва да се има предвид, че в условията на Третата вълна на сигурността – вълната на управление на риска (условно след 11.09.2001 г.)¹ – ерозията на ценностите в теорията и практиката на сигурността генерира нови рискове (заплахи с неустановен срок на действие или вредни въздействия във възможна непосредствена близост), водещи до загуба на контрол над вредните въздействия (криза на присъствието). В тази връзка, гарантирането на икономическата и финансова сигурност и на сигурността въобще в резултат на операции, свързани с изпиране на пари и финансиране на тероризъм, радикализъм (крайно десен и ислямски екстремизъм) и пролиферация на оръжия за масово поразяване и всякакви оръжейни технологии, следва да се разбира като перманентна дейност с цел поддържане средата на сигурност в желаната равновесна норма², в условията на ортодоксалния дневен ред на сигурността.

Анализирайки текущия ортодоксален дневен ред на глобалната (не)сигурност, проф. Николай Слатински отбелязва, че „...ортодоксията на сигурността е дефектна и не позволява на политическите елити да насочат усилията и ресурсите за намиране на устойчиви, реалистични и прагматични решения за нетрадиционните рискове, застрашаващи света... Трябва да преминем към „парадигма на устойчивата сигурност“...“³ В този контекст и на база досегашните резултати на ортодоксалния дневен ред на сигурността при превенция и противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, очевидна е хроничната имунна недостатъчност на глобалната система за обезпечаване на финансовата сигурност и за генериране на повече сигурност, в смисъла на „безопасност“.

Борбата срещу финансовите злоупотреби, измамите и предоставянето на средства за извършване на терористични престъпления изисква нов холистичен и синергиен подход за устойчиво

¹ Слатински, Николай. Сигурността. Същност, смисъл, съдържание. Глава VII. Петте нива и Трите вълни на сигурността. София: Военно издателство, 2011. ISBN 978-954-509-464-4. Стр.249-250.

² Йончев, Димитър. В търсене на сигурността. Глава III. Понятийният апарат в търсенето на сигурността. София: Изток – Запад, 2014. ISBN 978-619-152-380-1. Стр. 244-248.

³ Слатински, Николай. За петте нива на сигурността. Част 1. Личен сайт на проф. Слатински. [онлайн] [прегледан 31.08.2022]. Достъпен на: <http://nslatinski.org/?q=bg/node/12>

развитие в сигурността и обществото. Той трябва да интегрира в себе си, както досегашните успешни модели за превенция, противодействие и разкриване на тези престъпления, така и нови, неизползвани до момента, вкл. клинични и експериментални, методи от други професионални области, като умножи ефектите им. Като такива могат да бъдат приложени някои методи и способности от:

1. Медицината – в случаите, при които тероризмът касае и възниква в резултат на гранични психо- и социопатологични състояния на личността на терориста (личностови разстройства, в т.ч. суициди), който в даден момент от своето екзистенциално присъствие, в резултат на отрицателни поведенчески модели, преминава в клиничната категория „пациент“;

2. Религията – когато става въпрос за религиозно- и етно-конфесионално-мотивиран тероризъм на радикализирани, фанатично вярващи мюсюлмани, отдалечаващи се от онтологичния и гносеологичен смисъл на Таухид-а⁴ и петте стълба на основните ценности в сунизма⁵ (традиционните религиозни вярвания и убеждения на исляма като монотеистична, аврамическа религия на мира);

3. Шариатските финанси – при обясняване на терористичните прояви като резултат, последица от специфично конотативно значение, догматизъм и тълкуване на отделни Коранични концепции за парите и отричането на времевата им стойност⁶;

4. Политическите учения и политологията – когато разглеждаме тероризма като рефлексия на присъствието, като политически и идеологически феномен в държавното и

⁴ Основното учение в исляма, постановяващо абсолютен монотеизъм – единство на Аллах, създателят и вседържецът на Вселената. То се използва от ислямските реформатори и активисти за превръщането му в организационен принцип на човешкото общество и основа на религиозното познание, метафизика, етика, както и на световния ред. Собств. интерпретация. Вж. **Еспозито**, Джон. Оксфордски речник на исляма. София: Рива. 2007. ISBN 978-954-320-098-6. Стр. 368-369.

⁵ Шахада (символ на вярата; изричане на формулата, засвидетелстваща ислямската вяра), саят (молитва, почитание пет пъти в денонощието), хадж (ежегодно поклонение на храма Кааба в Мека през последния месец от мюсюлманския лунен календар „зу-л-хиджа“), саум (пост, говеене през деветия месец „рамазан“) и закят (милостиня, милосърдие в размер на 2,5% или 1/40 от нетната стойност на годишните приходи на мюсюлманина, които се даряват за общността). Supra 4. Ibid. 446, 324-325, 403-405, 77, 115.

⁶ Геоикономически, религиозен и културен феномен, идеологическа концепция, „...основана на принципите на Шариата и целяща въвеждането на Шариатския закон в Западното общество за задоволяване на религиозните и икономически нужди на мюсюлманските общности в тези държави. Същевременно поради затворения си характер ислямските финанси се превръщат и в средство за капсулиране и изолиране на мюсюлманските общности от западното секуларно общество, а така също и идеологически метод за засилване на радикалното крило в исляма и за ислямистки контрол над ислямските общности на различни нива: политическо, икономическо, етно-религиозно, родово-общинно. Ето защо с право ислямските финанси могат да бъдат наречени още ислямистки финанси...“ Цит. по **Йорданова**, Гергана. Ислямските финанси като асиметрична заплаха срещу финансовата сигурност на Европа. В: *Сборник научни трудове. Международна научна конференция „Асиметрични заплахи, хибридни войни и влиянието им върху националната сигурност“*. София: Научно-технически съюз по машиностроене „Индустрия-4.0“. 2018. Стр. 322-331. ISBN 978-619-7383-09-6

международното управление и като последица от разпространението на политическото движение „ислямизъм“⁷, а не на религиозната доктрина „ислям“;

5. Социологията – в случаите, при които основен, водещ мотив за терористична дейност е съчетанието между икономическото и социалното неравенство, безработицата, бедността, бездомността, дискриминацията и финансовата зависимост;

6. Антропологията – при търсене на обяснение от гледна точка на съзнателно споделяните нагласи и схващания, с които личността на терориста или свързаните с него лица се самоопределя/т, самохарактеризира/т в контекста на етнологията, етимологията, лингвистичната и социалната им антропология и на социалната среда, в която са израснали.

Възгледи за финансирането на тероризма като секюритизиран проблем

Изхождайки от концепцията за секюритизацията на Копенхагенската конструктивистка школа в сигурността и международните отношения, разработена от Оле Уевер⁸, Бари Бузан⁹ и Яп де Вилде (1995 г.)¹⁰ и тълкуванията на проф. Васил Проданов¹¹ за секюритизацията и десекюритизацията като характеристики на съвременните общества, разглеждаме секюритизацията като *„...успешен речеви акт, посредством който в рамките на една политическа общност се изгражда разбирателство между субектите, нещо да бъде третирано като екзистенциална заплаха за даден ценен обект и да се даде право за призоваване към неотложни и извънредни мерки за справяне със заплахата...“*¹² Като такъв речеви акт, в тясна конотация, и като философска рефлексия, в широка конотация, може да се разтълкува именно проблемът за финансирането на тероризма, радикализацията и пролиферацията на оръжия и оръжейни технологии за масово поразяване, доколкото той, в битността

⁷ Политическо движение, основаващо се на религиозната доктрина на исляма, създадено, за да замени по-широко разпространения термин „ислямски фундаментализъм“. Активистите му (ислямисти) се борят да приложат на дело идеологическата и политическата си представа за ролята и мястото на исляма в държавата и/или обществото, често като критика на установения ред и положение съгласно Корана и Шариата. Supra 4. Ibid. 148.

⁸ Buzzan, Barry, Ole Wever, Jaap de Wilde. Security: A New Framework for Analysis. Boulder, CO: Lynne Rienner, 1998, P. 5-7.

⁹ Buzzan, Barry, Ole Wever, Jaap de Wilde. People, States, and Fear An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era. 2nd edition. Boulder, CO: Lynne Rienner, 1991. P. 9-20.

¹⁰ Lipschutz, Ronnie D. On Security. Chapter 3: Securitization and Desecuritization. Ole Wever. [online]. 8/11/2002. [viewed August, 31st 2022]. Available from:

https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/872615/mod_resource/content/1/Waever.pdf

¹¹ Проданов, Васил. Секюритизацията и десекюритизацията като характеристики на съвременните общества. – В: *Международни отношения*. 2010, бр. 3. ISSN 0324-1092. Стр. 61-72.

¹² Supra 1. Ibid. P. 197.

си в рамките на обществения дебат и в сферата на политическото пространство, налага нова визия и изисква управленско решение (адекватни извънредни мерки и действия) с оглед десекюритизирането му.

При внимателно вглеждане в по-тесен когнитивен дискурс ще открием, че финансирането на тероризма, в качеството си на рефлексивен елемент на присъствието, притежава всички денотативни и конотативни характеристики на секюритизирания проблем, съгласно концепцията на Копенхагенската школа. На първо място, той действително е признат, дефиниран, проблематизиран като предизвикателство пред сигурността и обществения ред, доколкото в своята наличност, той е инкриминиран в редица държави и юрисдикции и преследван с цялата строгост на закона. Глобалното разбиране за тероризма и финансирането му като екзистенциална заплаха от най-висока степен, наред с изпирането на пари и финансирането на радикализма и пролиферацията на оръжия за масово поразяване и други оръжейни технологии, налага тенденцията за все по-строго третиране и преследване на правонарушителите и деструкциите им спрямо глобалната финансова система.

На второ място, финансирането на тероризма като проблем на сигурността води до настъпването на трайни деформации и деструктивни процеси в системата на сигурността на всичките ѝ равнища (нива). То генерира отрицателни последици не само в геоекономически и финансов контекст, но и в геополитически аспект. Често след поредния терористичен акт правителства или конкретни служебни лица подават оставки, настъпват политически и държавни кризи (екстремна версия на политизацията). А самото финансиране на тероризма служи като средство за оказване на геополитически натиск и генериране на четирите „НЕ“ в икономиката и политиката: „...*НЕопределеност, НЕпредсказуемост, НЕустойчивост и НЕсигурност*...“¹³. То се оказва „оръжие“ не толкова за завоюване на нови географски територии, колкото за завземане на нови геоекономически и геополитически пространства за влияние и оказване на психологическо въздействие.

Трето, по своя характер модусът на проблематичността на финансирането на тероризма е такъв, че не е в състояние да бъде овладян без прилагане на съответни структурни трансформации, водещи до качествени изменения в националните и международните системи за сигурност, вкл. във финансовия сектор. Доколкото чрез финансиране на нелегална радикална терористична дейност се подкопават устоите на съвременните платежни и сетълмент системи, то

¹³ Слатински, Николай. Рискът: Новото име на сигурността. Глава VI. Няма нищо по-хубаво от Рисковото общество. София: Изток – Запад, 2019. ISBN 978-619-01-0526-8. Стр. 464.

противодействието на този процес изисква прилагането на нови, структуроизменящи мерки и действия, които да генерират нова, по-безопасна, по-устойчива и по-предсказуема финансова система, защитаваща интересите на широк кръг потребители на услугите ѝ.

На четвърто място следва да се отбележи, че съществуването на тероризма и на финансирането му като секюритизирани проблеми и начините, по които протичат свързаните процеси, принуждават присъстващите субекти с отношение към сигурността, да реализират политическите си действия за неутрализирането им, излизайки извън установените „правила на играта“ и прилагайки нови, нетрадиционни подходи за разрешаването му. До определена степен четвъртата характеристика има връзка и с третата (относно модуса на проблематичността), тъй като се явява нейно логично и функционално продължение. Новите нетрадиционни и/или иновативни подходи за десекюритизацията следва да доведат до създаване на ново, по-сигурно и безопасно пространство за протичане на финансовите процеси и трансфер на парични средства по законен път.

На пето, но не и на последно по значение място, финансирането на тероризма като секюритизиран проблем, провокира и генерира провеждането на интензивни речеви актове на личностите, институциите и организациите – ключови фактори за десекюритизирането му и поставя в дневния ред на управлението на сигурността и финансовата система необходимостта от въвеждане на специална политика, с оглед безопасното преминаване на системата от едно равновесно състояние към друго. Ефективната десекюритизация изисква план за действие и конкретни практически мерки с цел засилване на борбата с финансирането на тероризма и неутрализирането му.

Модусът на финансирането на тероризма като секюритизиран проблем притежава и още една интересна за тълкуване и осмисляне контекстуализация, а именно „екзистенциалността“. Само по себе си финансовото обезпечаване на дейността на радикалните терористични (ислямистки) групировки представлява екзистенциална заплаха за сигурността или съдържа в себе си висока степен на екзистенциални елементи в себе си (такива, които засягат човешкия живот и съществуването му), доколкото в условията на трансформационната сигурност в началото на XXI век, почти всяка заплаха вече би могла да бъде класифицирана като екзистенциална или поне като притежаваща елементи на екзистенциалност. Тази криза на съществуването е най-видима в условията на регионалните пространства, на чиято територия се реализират терористичните и радикални действия: на лице са голям брой суицидни актове, умишлени убийствени атентати с голям брой жертви и разрушения, нападения над обекти от критичната

инфраструктура и други форми на масово насилие и терор със съпътстващите ги морално-психологически последици и емоционални травми (страх, сълзи, уязвимост, бездомни хора, сираци, бедност). Всички те застрашават пряко човешкото съществуване и комерсиализацията на сигурността в условията на ортодоксалния дневен ред на сигурността.

Има и още един ракурс, през чиято призма финансирането на тероризма може да бъде разглеждано като секюритизиран проблем, а именно Концепцията на Талеб за „черните лебеди“¹⁴. В нея той дава три основни философски рефлексии на присъствието на събития, феномени и явления, дефинирани като „черен лебед“, а именно: *случват се изключително/твърде рядко; случването им не се основава етимологически на нормалната логика на процеса, а ефектът и последиците от тях – огромни.*

Единственият елемент, който не отговаря на характеристиките на финансирането на тероризма като секюритизиран проблем, е първата философска рефлексия, относно периодичността на случващите се процеси и явления. Финансирането на тероризма, както вече беше отбелязано, представлява перманентен, перпетюитетен¹⁵ и дългосрочен процес, който на този етап от развитието на човешките отношения и на цивилизацията като цяло не е в състояние да бъде спрял, нито елиминиран. Той може да бъде само частично контролиран и направляван от акторите в сигурността, в желаната от тях посока. Това го превръща в предвидим процес до известна степен, т.е. попада в категорията „известно неизвестен“¹⁶. Той се реализира почти ежедневно и паралелно във всяка точка на света, по всяко време на денонощието, а терористичните актове в резултат на протичането му са често срещано геоекономическо и социално явление в условията на Третата вълна на сигурността. Хората не просто свикнаха със самоубийствения тероризъм и финансиращите го процеси, а ги приемат за даденост на съвременността; за глобална културна и икономическа асиметрия; за геоекономически и цивилизационен код, характерен за рисковото, трансформационното общество в началото на XXI век.

Можем да отбележим, че втората и третата философска рефлексия на Концепцията за „черните лебеди“ по Талеб напълно съответстват на финансирането на тероризма, като секюритизиран проблем, доколкото протичането му е абнормално, представлява форма на девиантно поведение, което трудно може да бъде логически обяснено или етимологически доказано и генерира значителни, унищожителни

¹⁴ Талеб, Насим Никълъс. Черният лебед. Въздействието на слабо възможното в живота и на пазара. София: Инфодар, 2009. ISBN 978-954-761-402-4

¹⁵ Безкрайно повтарящ се, безсрочен, вечен процес.

¹⁶ Supra 13. Ibid. P. 299.

последници за сигурността, в т.ч. с екзистенциално значение за човешката цивилизация. Някои примери от практиката при финансиране на тероризъм показват емоционална лабилност или религиозна фанатичност на „дарителя“, както и абнормална лоялност (привързаност) към крайни идеологии (ислямизъм), погрешно асоциирани с класически религиозни такива (ислям). В най-крайна конотация, в случай че финансирането на самоубийствените терористични актове се задълбочи в глобален мащаб и се превърне в ежедневен явление, допуска се, че на определен етап от развитието на човешката цивилизация, финансирането на тероризма няма да отговаря на Концепцията за черните лебеди, а ще остане само ежедневен секюритизиран проблем от типа „бял/сив лебед“ – т.е. често, до известна степен предвидимо, очаквано, частично известно събитие, спрямо което науката, теорията и практиката на сигурността притежават необходимия арсенал от инструменти за (от)реагиране до превръщане и поддържане на средата на сигурност в желаната норма.

Възможни (потенциални) решения (десекуритизация на финансирането на тероризма като секюритизиран проблем)

Десекуритизацията на финансирането на тероризма като секюритизиран проблем е дългосрочен процес, който се формира в контекста на рефлексивност на глобалните геоикономически и геополитически отношения. Доколкото за някои суверенни държави по света и актори на глобалната сигурност (Катар, Саудитска Арабия, Йордания) финансирането на тероризъм, в т.ч. набиране и обучаване на отделни лица или групи хора, с цел извършване на самоубийствени терористични атаки, е въпрос на целенасочена държавна политика на спонсорство и инструмент за въздействие, то противодействието му е затруднено, а десекуритизацията – логично забавена.

Съвременните тенденции и типологии за финансиране на тероризъм след 09/11 се базират на разрастващата финансова мощ на новите терористични групировки, които се явяват идеологически и финансови „наследници“ на „Ал-Каеда“, като „Ислямска държава в Ирак и Леванта“, „Джабхат ан-Нусра“, „Ал Уакф ал Ислами“, „Бригадите на мъчениците от Ал-Акса“, „Ал-Ифта“, „Палестински ислямски джихад“, „Мюсюлмански братя“ и др. Компактните ухабитски ислямистки организации отдавна вече не разчитат само на традиционните методи за акумулиране на средства като закят, незаконни облаги от окупирани географски територии, незаконен трафик на оръжие и наркотици и др. Дейността им вече е фокусирана върху иновативни и в известна степен високо-технологични дейности, които използват предимствата на съвременната финтех индустрия и генерират бърза доходност, независимо от високия риск, съпровождащ

тези транзакции¹⁷. Същевременно, заради бързината на протичане на операциите, проследяемостта и потенциалното им предотвратяване или пресичане са практически невъзможни от гледна точка на оперативно-издирвателната дейност за разкриването им.

Практическата рефлексия на десекюритизацията би могла да се изрази, посредством прилагането на различни комбинации от антитерористични и криминалистически способности и средства, адекватни на оперативната обстановка и оптимални спрямо елементите в средата на сигурност. Въз основа на практиката и теоретичните възгледи на автора, същите биха могли да бъдат систематизирани и класифицирани до следните мерки:

1. Ежедневно актуализиране на списъка по чл. 4б, т. 3, вр. чл. 5 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма, приет с Решение на Министерски съвет на Република България. Евентуално, промяна в издаващия и актуализиращия го орган предвид невъзможността за ежедневни заседания на Министерски съвет¹⁸.

2. Въвеждане на по-строга клиентска идентификация и верификация на идентификацията при откриване на банкова и/или платежна сметка и перманентен мониторинг на движението по сметките с дефиниране на основни рискове, контрагенти и типове плащания на клиента.

3. Имплементиране на повече на брой вътрешни стоп механизми за автоматично отхвърляне на дадена транзакция в случаите, в които системата я маркира автоматично като средно и високо рискова на базата на предварително зададени критерии.

4. Автоматично блокиране, вкл. запор или възбрана, на финансови средства и други финансови активи, или икономически ресурси, когато вътрешни стоп механизми отхвърлят дадена транзакция и я маркират като средно и високо рискова, от гледна точка на правилата за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

5. Въвеждане на пълна забрана за хазартна дейност и финансова търговия с високорискови бинарни опции и други видове фючърси в онлайн среда, с оглед невъзможност за категорична и неоспорима идентификация на клиентската самоличност.

¹⁷ За систематизация на основни съвременни тенденции и типологии за финансиране на тероризъм вж. **ЙОРДАНОВА**, Гергана. Противодействие на съвременните тенденции и типологии за финансиране на тероризъм. В: *International Scientific Conference „Military Sciences and National Security“*, 07-10.06.2021, Borovets, Bulgaria [online]. Scientific technical union of mechanical engineering “Industry - 4.0”, 2021, vol. V(3), pp. 287-290 [viewed August, 31st 2022]. eISSN 2535-0323. Available from: www.techtos.net/sbornik/2021/3-2021.pdf

¹⁸ Закон за мерките срещу финансирането на тероризма. Обн. ДВ. бр.16 от 18 февруари 2003 г., изм. и доп. ДВ. бр. 21 от 12 март 2021 г.

6. Разписване на по-строги нормативни изисквания относно търговията на международните финансови и капиталови пазари, с акции на маргинални компании или рядко търгувани, „спящи“ акции на *shelf* компании, вкл. въвеждане на минимални прагове за търговия, с оглед предотвратяване на пазарни злоупотреби, спекулации и изкуствени промени в котировките „купува – продава“ при търговия на фондова борса или ОТС.

7. Използване на дву-три факторна идентификация при генериране на транзакции през електронни платежни комуникационни канали (онлайн, мобилно, телефонно банкиране).

8. Въвеждане на официална наднационална регулаторна база на криптовалутите и на търговията с тях, вкл. легалното им дефиниране като „платежно средство“ и „платежен инструмент“.

9. Използване на различни мониторингови механизми за проверка на движенията и контрагентите на банкови и платежни сметки, за чиито титуляри има съмнения, че са хауаладари – част от международна хауаладарска мрежа.

10. Въвеждане на официална наднационална регулаторна база и финансов надзор над *crowdfunding* платформите с ежемесечно отчитане на транзакциите, двупосочно.

11. Създаване на специален надзорен регистър на всички неправителствени организации, чиято дейност е свързана с дейността на религиозни и духовни организации или политически субекти.

12. Въвеждане на пълна забрана за организиране и провеждане на аукциони на антики и други културно-исторически ценности в интернет, както и на отказ от участие в сделки с антични и други културно-исторически ценности, за които е доказано мястото им на произход и се допуска, че са откупени от терористични организации и свързани с тях лица. Инкриминиране като престъпления спрямо човечеството и световното културно наследство.

13. Ограничаване по законов път на личната информация, която се споделя в социалните мрежи и в интернет с оглед гарантиране защитата на личните данни и самоличността на техния притежател.

14. Въвеждане на пълна забрана за трансфер на парични средства през платформи за социални комуникации.

15. Промяна в медицинската регламентация на донорството на органи, кръстосаните трансплантации и сурогантното майчинство. Въвеждане на нови, по-строги регулации или на изцяло нова нормативна уредба там, където такава не съществува (напр. сурогатното майчинство в някои национални юрисдикции).

16. Най-строго инкриминиране на робството и продажбата на хора като роби, независимо от формата и причините, и дефинирането му като престъпление срещу човечеството и геноцид.

17. По-строг контрол над продукцията на химическите лаборатории в Широкия Близък Изток.

18. Пълна конфискация на придобито имущество и на средствата, използвани за придобиването му, когато се докаже, че същите са генерирани следствие на финансиране на терористична и престъпна дейност.

19. Пълно лишаване от право на ползване на различни публични блага или помощи, достъп до публично финансиране, когато е ноторно известно, че лицето, доказано е свързано с финансиране на тероризъм.

20. Поставяне под съдебен надзор или прекратяване с решение на съдебен състав или надзорен орган при доказана умисъл и вина при финансиране на тероризъм.

Финансирането на тероризма, радикализма и пролиферацията на оръжия и технологии за масово поразяване, като вид секюритизиран проблем и форма на организирана престъпност, остава значим риск пред целостта, сигурността и стабилността на финансовата система и на сигурността като цяло в контекста на използването на първата за нелегални и деструктивни действия от страна на терористични формации. То продължава да бъде и фундаментален въпрос на последващото разрастване в глобален мащаб на реалната терористична дейност, застрашаваща езкистенциалността на човешката цивилизация и поставяща под съмнение способността ѝ да предвижда и управлява рисковете и заплахите.

От евристична гледна точка, възможностите за противодействие на протичащите деструктивни процеси са многобройни. От стереотипна гледна точка, по-вероятно е запазване на статуквото в поносими граници до настъпване на ярко събитие от типа „черен лебед“, което да интензифицира смяна на парадигмата и прилагане на нов дискурс на сигурността. Доколкото става въпрос за процеси, обект на динамично развитие и многофакторно въздействие, единствено времето, в хронологичен аспект, би могло да докаже или отхвърли верността на горепосоченото допускане.

ЛИТЕРАТУРА:

1. **ЕСПОЗИТО**, Джон Л. *Оксфордски речник на исляма*. София: Рива. 2007. ISBN 978-954-320-098-6.

2. Закон за мерките срещу финансирането на тероризма. Обн. ДВ. бр.16 от 18 февруари 2003 г., изм. и доп. ДВ. бр. 21 от 12 март 2021 г.

3. **ЙОНЧЕВ**, Димитър. *В търсене на сигурността*. София: Изток – Запад. 2014. ISBN 978-619-152-380-1

4. **ЙОРДАНОВА**, Гергана. Ислямските финанси като асиметрична заплаха за финансовата сигурност на Европа. *Сборник научни трудове. Международна научна конференция „Асиметрични заплахи, хибридни войни и влиянието им върху националната сигурност“*. София: Научно-технически съюз по машиностроене „Индустрия-4.0“. 2018. Стр. 322-331. ISBN 978-619-7383-09-6

5. **ЙОРДАНОВА**, Гергана. Противодействие на съвременните тенденции и типологии за финансиране на тероризъм. В: *International Scientific Conference „Military Sciences and National Security“*, 07-10.06.2021, Borovets, Bulgaria [online]. Scientific Technical Union of Mechanical Engineering “Industry - 4.0”, 2021, vol. V(3), pp. 287-290 [viewed August, 31st 2022]. eISSN 2535-0323. Available from: www.techtos.net/sbornik/2021/3-2021.pdf

6. **ПРОДАНОВ**, Васил. Секюритизацията и десекюритизацията като характеристики на съвременните общества. *Международни отношения*. 2010, бр. 3. ISSN 0324-1092

7. **СЛАТИНСКИ**, Николай. За петте нива на сигурността. Част 1. *Личен сайт на проф. Слатински*. [онлайн] [прегледан 31.08.2022]. Достъпен на: <http://nslatinski.org/?q=bg/node/12>

8. **СЛАТИНСКИ**, Николай. *Рискът: Новото име на сигурността*. София: Изток – Запад, 2019. ISBN 978-619-01-0526-8

9. **СЛАТИНСКИ**, Николай. *Сигурността. Същност, смисъл, съдържание*. София: Военно издателство, 2011. ISBN 978-954-509-464-4

10. **ТАЛЕБ**, Насим Никълъс. *Черният лебед. Въздействието на слабо възможното в живота и на пазара*. София: Инфодар, 2009. ISBN 978-954-761-402-4

11. **BUZZAN**, Barry, Ole WEVER, Jaap de WILDE. *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, CO: Lynne Rienner, 1998.

12. **BUZZAN**, Barry, Ole WEVER, Jaap de WILDE. *People, States, and Fear An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. 2nd edition. Boulder, CO: Lynne Rienner, 1991.

13. **LIPSCHUTZ**, Ronnie D. *On Security. Chapter 3: Securitization and Desecuritization*. Ole Wever. [online]. 8/11/ 2002. [viewed August, 31st 2022]. Available from: https://d11.cuni.cz/pluginfile.php/872615/mod_resource/content/1/Waever.pdf